

18.1.2012

Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry:n lausunto Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman luonnokseen

Haluamme kiittää ministeri Hautalaa ja ulkoasiainministeriötä mahdollisuudesta kommentoida Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman luonnosta. Olemme erittäin tyytyväisiä siihen aidosti osallistavaan tapaan, jolla uutta toimenpideohjelmää on laadittu yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Luonnoksesta voimme huomata, ettei kansalaisyhteiskuntaa ole kuultu vain velvollisuudesta, vaan esittämämme näkemykset on otettu huomioon niiden ansaitsemalla arvolla.

Kehys jäsenjärjestöineen ja sidosryhmineen haluaa kiittää erityisesti **ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan aiempaa keskeisemmästä asemasta toimenpideohjelmassa, kansalaisjärjestöjen roolin painottamisesta sekä kehitystä tukevan johdonmukaisuuden ajattelutavan kokonaisvaltaisesta omaksumisesta.**

Kehitystyön ollessa kyseessä, ei ole tarkoituksenmukaista uudistaa radikaalisti painopisteitä, vaan pyrkiä jatkamaan hyvää työtä ja ohjata sitä kulloinkin vallitsevaan tarpeeseen toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen. Tältä pohjalta pidämme nykyisen ohjelmaluonnoksen ja edellisen kehityspoliittisen ohjelman välistä jatkuvuutta sopivana.

Alla olemme esittäneet kommenttejamme toimenpideohjelmasta seuraten luonnoksen rakennetta. Koska luonnosversio ei ole esitystasoltaan yhtenäinen, vaan kulkee yleisistä painotuksista satunnaisiin tarkempiin yksityiskohtiin, olemme pyrkineet kommentoimaan kattavasti eri tasoilla. Haluamme jättää ministeriön harkittavaksi, millä tasolla lopullinen versio tulee kulkemaan – painottuuko siinä strateginen ohjaus vai konkreettisemmat toimenpiteet. Mikäli ministeriössä päädytään yleisemmällä tasolla kulkevaan strategiapaperiin, toivomme, että toimenpiteistä laaditaan erillinen ohjelma, joka ottaa esittämämme yksityiskohtaisemmat ehdotukset huomioon.

Mikäli toiveena on lyhentää toimenpideohjelmaa, olisi mielestämme syytä keskittyä viestien tiivistämiseen. Luonnoksessa on paikoitellen huomattavaa rönsyilyä, jota voitaisiin välttää karsimalla irrallisia, sellaisenaan tyhjiksi jääviä huomioita, jotka eivät tarkoita mitään.

Tämä kehityspoliittinen toimenpideohjelma laaditaan nykyiseksi hallituskaudeksi eli vuoteen 2015 asti, jolloin nykyiset YK:n vuosituhatavoitteet erääntyvät. Ohjelman tulisi siis Suomen osalta vastata niihin haasteisiin ja pyrkiä pääsemään mahdollisimman hyvään lopputulokseen. Samalla pidämme myönteisenä, että ohjelmaluonnoksessa on jo huomioitu Suomen aktiivinen rooli vuosituhatavoitteiden jälkeisten kehitystavoitteiden määrittelyssä. Mielestämme näitä tulevia tavoitteita voitaisiin avata vielä enemmän ja mainita niiden perustuvan ihmisoikeuksien ja sukupuolten välisen tasa-arvon ohella kestävän kehityksen periaatteille ja vastattava ennen kaikkea äärimmäisessä köyhyydessä elävien tarpeisiin. Post-MDG -visiota pohdittaessa tulisi erityistä huomiota kiinnittää lisäksi hauraisiin valtioihin ja myös tältä pohjalta hauraiden valtioiden strategian laatiminen olisi tärkeä avaus.

Kiitosta ansaitsee myös luonnoksen tapa käsitellä Rio+20 -prosessia kestävän kehityksen kolmen pilarin kautta eikä vain talouteen liittyvänä kysymyksenä. Näkemyksemme mukaan YK:n kestävän kehityksen huippukokous tulisi nähdä tilaisuutena edistää johdonmukaista ja ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa kestäväan kehitykseen, ja kokouksessa huomiota tulisi

kiinnittää luonnonvarojen suojeluun ja hallintaan ja kestäväen kehityksen seuranta-, arviointi- ja toimeenpanomekanismien kehittämiseen sekä kestäväen kehityksen sosiaaliseen ulottuvuuteen. Luonnoksessa voitaisiin painottaa myös EU:ta Suomelle tärkeänä viitekehystenä Rio+20 - prosessiin liittyen.

I SUOMEN IHMISOIKEUSPERUSTAINEN TAPA TOIMIA

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan keskeisyys on mielestämme toimenpideohjelmaluonnoksen suurimpia vahvuuksia. Olemme ministeriön kanssa samaa mieltä siitä, että kaikkien kehitysyhteistyön toimintojen tulisi olla lähtökohtaisesti oikeusperustaista, sisältäen ihmisoikeudet, oikeuden ruokaan, ihmisarvoiseen työhön ja toimeentuloon sekä oikeuteen määrätä omasta ruumiistaan. Näiden lisäksi ihmisoikeusperustaisuuden tulisi kattaa myös ihmisten oikeuden omiin elinehtoihinsa. Ihmisoikeusperustaisuutta tulisi painottaa koko laajuudessaan läpi toimenpideohjelman eikä keskittyä liikaa vain sen poliittisiin aspekteihin. Lisäksi haluaisimme muistuttaa, että arvoperustainen lähestymistapa vaatii huomattavaa pitkäjänteisyyttä, ja on toivottavaa, etteivät Suomen kehityspoliittiset painopisteet olisi jatkuvan muutoksen alaisena.

Ihmisoikeusperustaisuutta voitaisiin oikeuttaa vielä entisestään viittaamalla kansainvälisiin sitoumuksiin. Ihmisoikeusperustaisuus tulisi olla mukana tekstissä johdonmukaisemmin, myös puhuttaessa Suomen toiminnasta Euroopan unionissa, monenvälisissä järjestöissä tai haurassa tilanteissa. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön maaohjelmien tulisi ihmisoikeusperustaisen ajattelun mukaisesti myös perustua kunkin maan ratifioimien ihmisoikeussopimusten toimeenpanon tukemiseen.

Ohjelman tulisi sisältää myös sitoumus laatia selkeä **ohjeistus ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toimeenpanosta ja seurannasta kehityspoliitikassa**, jotta ihmisoikeusperusteisuuden toimeenpano toteutuisi sekä maastrategioiden ja -ohjelmien valmistelussa että ohjelma- ja hankehallinnossa käytännössä suunnittelusta arviointiin. Selkeät toimintaohjeet on siis laadittava kahdella tasolla: sisältöohjeistusta tarvitaan tukemaan kansainvälisten ihmisoikeusnormien soveltamista käytännön sektorikohtaisessa työssä (esimerkiksi oikeus ruokaan, veteen tai koulutukseen). Lisäksi tarvitaan metodiohjeistusta liittyen ihmisoikeusperiaatteiden noudattamiseen hankehallinnon eri vaiheissa.

Kehitysmaiden kansalaisten roolin määrittely on jossain määrin ristiriidassa dokumentin muiden kappaleiden kanssa, joissa mainitaan mm. oikeudesta osallistua kehitykseen. Johdonmukaisuuden vuoksi olisi hyvä selkiyttää, että osallistuminen alkaa jo kehityksen määrittelystä: **”Kaikilla ihmisillä on yhtäläinen oikeus vaikuttaa ja osallistua kehityksen määrittelyyn ja toimeenpanoon.”**

a. Demokraattinen omistajuus ja vastuullisuus

Olemme tyytyväisiä demokraattisen omistajuuden ja vastuullisuuden korostamiseen toimenpideohjelmassa. Omistajuuden korostamiseksi myös Suomen tulee kehitysyhteistyössään kuitenkin varmistaa, ettei avun ehdollistaminen kavenna kehitysmaiden poliittista liikkumatilaa ja mahdollisuutta ottaa vastuuta omasta kehityksestään. Lisäksi haluamme painottaa, että demokraattisen omistajuuden periaatteen pitäisi taata kumppanimaille mahdollisuus päättää omasta talouspolitiikastaan, ja että poliittinen ehdollistaminen on eri asia kuin taloudellinen ehdollistaminen. Samalla olisi syytä varmistaa, että apuun liittyvät ehdot ovat seurausta läpinäkyvistä, vastuullisista ja osallistavista prosesseista

Omistajuuden ja vastuullisuuden edistämiseksi Suomen tulee myös edellyttää, että paikalliset köyhyydenvähentämisen ohjelmat ottavat haavoittuvat ja syrjäytymisvaarassa olevat ryhmät huomioon. Tämä edellyttää, että kansalliset kehitysstrategiat ja avun toimintatapojen valinnat perustuvat konsensukseen sidosryhmien kesken, mikä puolestaan edellyttää kaikkien sidosryhmien osallisuutta apuohjelmien suunnittelussa, toimeenpanossa, monitoroinnissa ja evaluoinnissa. Luonnoksen maininta kansalaisista kehitystarpeiden määrittelijöinä edellyttää kanavia näiden tarpeiden ilmaisemiseen.

b. Tuloksellisuus ja vaikuttavuus

Tuloksellisuus ja vaikuttavuus Pariisin julistuksen hengessä ovat kannatettavia periaatteita. Tulosperustaisuus ei kuitenkaan saa tarkoittaa lyhyen aikavälin tulosten painottamista pitkän ajan kestävyuden kustannuksella, vaan on syytä pitää mielessä, että kehitysyhteistyö on pitkäjänteistä toimintaa. Tuloksellisuuden nimissä uuden toimenpideohjelmassa olisikin hyvä viitata ensin edellisen, vuoden 2007 kehityspoliittisen ohjelman tuloksiin.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta puhutaan ohjelmaluonnoksessa konkreettisimmillaan yhteistyön kanavien ja muotojen yhteydessä, jossa kansalaisjärjestöjen kohdalla esille nostetaan Istanbulin periaatteet. **Pidämme tärkeänä, että toimenpideohjelmassa myös muiden toimijoiden, valtionhallinto mukaan lukien, tuloksellisuudesta puhuttaisiin samalla tarkkuudella ja yhtä konkreettisesti.**

Sivulla 6 puhutaan tulosperusteisesta toiminnasta ja siitä, miten avunantajia arvioidaan sen mukaan, miten hyvin ne ovat yhteistyössään toteuttaneet avun tuloksellisuutta. Siihen liittyen ei kuitenkaan kerrota, mitkä ovat ne konkreettiset toimenpiteet tuloksellisuuden mittaamiseksi tai mitä työkaluja arvioinnissa käytetään. **Kehitysyhteistyön seuraamiseen ja evaluointiin tulisi panostaa enemmän** ja niiden mekanismeja avata jo tulevassa toimenpideohjelmassa.

Kansalaisjärjestöjen tilivelvollisuuden perustana ovat Istanbulin periaatteet, mutta **tilivelvollisuusmekanismit tulee määrittää laajemmin myös muiden toimijoiden ja organisaation hallinnon kannalta.** Näiden lisäksi on huomioitava, että tilivelvollisuus vastakkaiseen suuntaan on yhtä tärkeää. Kehitysyhteistyössä toimijat ovat tilivelvollisia myös (ja ennen kaikkea) varsinaisille hyödynsaajille. Tämän mahdollistamiseksi Suomen tulisi edistää hyvitysmekanismien luomista tilivelvollisuussäännösten kiertämiselle sekä avoimen arviointi- ja valitusmekanismien luomista avun vastaanottajille.

Suomen on vaikutettava siihen, että uudet avunantajamaat liittyisivät avun tuloksellisuutta ja laatua koskevaan keskusteluun sekä sitoutuisivat avun tehokkuutta koskeviin Pariisin, Accran ja Busanin julistusten periaatteisiin. Avun tuloksellisuus virallisen kehitysavun ulkopuolisessa rahoituksessa, yksityissektori- ja ilmastorahoituksessa on lisäksi hyvin tärkeää.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuutta pystytään mittaamaan jo olemassa olevilla monitorointi- ja raportointijärjestelmillä, joita käytetään ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja kestäväen kehityksen edistymisen mittaamiseen. Näiden lisäksi voitaisiin luoda vahva, globaali tuloksellisuutta mittaava mekanismi, johon sisältyisi Pariisin julistuksen monitoroinnin jatkaminen ja sen tehostaminen. Globaalin mekanismin perustana tulisi olla International Aid Transparency Initiative (IATI) sekä Creditor Reporting System (CRS).

c. Avoimuus

Kaikkien toimijoiden välinen avoimuus on keskeistä kehitysyhteistyön onnistumisen, oppimisen, ymmärtämisen, koordinaation sekä hyvän hallinnon kannalta. Kannatamme ministeriön aloitteita avoimuuden ja läpinäkyvyyden parantamiseksi. Erityisesti **avun ennakoitavuus** on kumppanimaiden näkökulmasta olennaista. Ennakoitavuutta voitaisiin entisestään kehittää laatimalla kumppanimaiden kanssa ennustettavia ja pitkäjänteisiä sopimuksia, joista ilmenee selkeät tavoitteet, aikataulut ja indikaattorit. Lisäksi olisi syytä kehittää avointa tiedotusta kumppaneille rahoituksen lähteistä yhteistyöorganisaatioiden yksityisyyttä ja tietojen luottamuksellisuutta kunnioittaen. Pidämme aiheellisena muistuttaa, että avoimuuden parantaminen edellyttää myös asiaankuuluvia resursseja.

d. Johdonmukaisuus

Kehitystä tukevan johdonmukaisuuden toteutumisessa keskeistä on poliittinen sitoutuminen, minkä takia valtioneuvoston ja muiden ministeriöiden osallistaminen johdonmukaisuustyöhön on tärkeää.

Kehys tukee ministeriön aloitteita OECD:n johdonmukaisuustyökalun soveltamisesta ruokaturvan alalla, hallituksen selonteon tekemisestä eduskunnalle alkuvuodesta 2014, valtionhallinnon EU-valmistelun hyödyntämisestä sekä eri ministeriöt yhteen tuovien toimintatapojen kehittämistä. Näiden lisäksi johdonmukaisuutta voidaan edistää ministerivaliokunnissa ja johdonmukaisuuden edistämistä tulee arvioida.

Johdonmukaisuutta voitaisiin edistää myös ottamalla eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan suosituksesta käyttöön eri hallinnonalat kattava seurantamekanismi, käsittelemällä johdonmukaisuutta ministeriön vuosikertomuksissa eduskunnalle, lisäämällä ministeriöiden virkamiesten tietoisuutta ja luomalla toimintaohjeet kehitystä tukevasta johdonmukaisuudesta, osallistamalla kumppanimaat johdonmukaisuuskeskusteluun sekä tutkimalla eri politiikkojen kehitysmaihin kohdistuvia vaikutuksia. Kansallisesti johdonmukaisuutta tukisi myös yhteistyöfoorumien luominen eri ministeriöiden, järjestöjen ja julkisen sektorin välille. Olemme tyytyväisiä valittuihin johdonmukaisuuden teemoihin kauppa, verotus, muuttoliike ja turvallisuus, joiden toteutuksessa edellä mainitut toimeenpanoesitykset on syytä huomioida.

Suomen tulee lisäksi osallistua aktiivisesti OECD:n ja EU:n johdonmukaisuustyöhön sekä tukea YK:n johdonmukaisuuteen tähtäviä prosesseja. Suomi voi toimia johdonmukaisuuden edelläkävijänä ja tuoda rakentavia esimerkkejä YK-foorumeille. Rio+20-seurantakokous tulee olemaan ensimmäinen merkittävä testi johdonmukaisuuden edistymiselle.

Johdonmukaisuustyön onnistumisen varmistamiseksi siihen tulisi varata riittävät hallinnolliset resurssit.

Kehys haluaa kiittää ministeriön työtä johdonmukaisuuden periaatteen painottamisessa ja johdonmukaisuuden edistämässä sen eri tasoilla. Kehitysyhteistyön sisäisen johdonmukaisuuden parantamiseksi, ohjelman ihmisoikeusperustaisuus ja läpileikkaavien periaatteiden olisi kuitenkin näyttävä selkeämmin myös kehityspolitiikan tavoitteissa.

e. Keskittyminen vähiten kehittyneisiin maihin

Suomen kehitysyhteistyön vaikuttavuuden kannalta keskittymistä voidaan varmasti pitää tervetulleena aloitteena. Pidämme kuitenkin tärkeänä, että **keskittyminen mainittuihin**

maaryhmiin koskee nimenomaan Suomen virallista kahdenvälistä apua, ja että ministeriön tukemille **kansalaisjärjestöille jätetään mahdollisuus kohdentaa toimintoja myös muualle**. Järjestöjen erityisosaamisalueena ovat usein haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset kaikissa maissa.

Pidämme erittäin tervetulleena hauraiden valtioiden saamaa erityishuomiota ohjelmaluonnoksessa. Epäselväksi kuitenkin jää, millä kriteereillä juuri Palestiinalaisalueet, Etelä-Sudan ja Afganistan on mainittu hauraiden valtioiden ryhmästä. Mielestämme listassa pitäisi mainita myös **Somalia**, ottaen huomioon suomalaisten toiminnan Somaliassa sekä muualla ohjelmaluonnoksessa mainitun maahanmuuttajajärjestöjen tärkeän roolin kehitysyhteistyössä.

Suosittellemme edelleen **erillisen strategian laatimista hauraiden valtioiden tukemiseen**. Nykyinen hallitus on hallitusohjelmassaan ansiokkaasti sitoutunut laatimaan hauraiden valtioiden strategian. Strategian tekeminen on tärkeää, sillä Suomen tämänhetkiset kehitys-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiset tai kriisinhallinnan linjaukset eivät vastaa hauraiden valtioiden erityistarpeisiin. Hauraudessa ei nimittäin ole kyse ainoastaan köyhyydestä, eriarvoisuudesta ja demokratiasta eikä pelkästään turvallisuudesta ja rauhantyöstä, vaan siitä, miten nämä vaikuttavat toisiinsa ratkaisevalla tavalla. Erillinen hauraiden valtioiden strategia on mahdollisuus varmistaa, että Suomen kehitysyhteistyö- ja muut resurssit käytetään tuloksellisella ja kestäväällä tavalla.

Suomen tulee kehityspoliittisen toimenpideohjelman periaatteiden mukaisesti korostaa **ihmisoikeusperustaisuutta**, sillä ihmisoikeuksien toteutumattomuuden yhteys epävakauteen on keskeinen tekijä hauraiden tilanteiden dynamiikassa. Tähän liittyy heikoimmassa asemassa olevien ryhmien sekä sukupuolten välisen tasa-arvon kysymysten huomioiminen tavalla, jota ei kansainvälisellä tasolla ole riittävästi otettu huomioon. Ihmisoikeuksien toteutumattomuus ja kokemus rankaisemattomuudesta luovat epävakautta sekä ennen konflikteja että niiden jälkeisessä tilanteessa. Heikoimpien ryhmien marginalisoituminen ja vaikutuskanavien puuttuminen turhauttavat ja luovat pohjaa levottomuuksille, mikä voi vaikeuttaa poliittisen tilanteen vakiintumista ja heikentää valtion kykyä vastata kriiseihin jatkossa. Siksi on tärkeää, että jälleenrakentamisessa kiinnitetään huomiota kansalaisten oikeuksien toteutumiseen ja osallistumiskanavien kehittämiseen.

f. Kehityspoliitiikan ja -yhteistyön muodot ja kanavat

Pidämme yhtenä Suomen kehitysyhteistyön vahvuutena **monitoimijayhteistyötä**, jota tulisi tukea aiempaa enemmän. Eri toimijoiden väliset kumppanuudet kehitysyhteistyössä ovat kannatettavia, mutta samalla tulee varmistaa, että kaikki osallistujat sitoutuvat vastuulliseen ja eettiseen työhön kumppanimaissa.

Suomen päätös keskittyä kumppanimaissa enintään kolmen sektorin tukemiseen on kannatettavaa. Apu tulee kuitenkin keskittää kumppanimaiden tarpeiden mukaisesti, ei pelkästään avunantajamaan ehdoilla. Kahdenvälisen kehitysyhteistyön maaohjelmien tulisi ihmisoikeusperustaisen ajattelun mukaisesti perustua kunkin maan ratifioimien ihmisoikeussopimusten toimeenpanon tukemiseen.

Kansalaisjärjestöt

Järjestöjen kannalta olisi toivottavaa, että toimenpideohjelmassa ilmaistaisiin selkeästi, kuinka se suhtautuu vuonna 2010 valmistuneeseen kehityspoliittiseen kansalaisyhteiskuntalinjaukseen. Mielestämme **hallituksen tulisi toteuttaa edelleen vuonna 2010 hyväksytyä kansalaisyhteiskuntalinjausta**.

Pidämme erittäin tärkeänä kansalaisjärjestöjen roolin painottamista ohjelmaluonnoksessa. Paikoin jää kuitenkin epäselväksi, miten roolimme painotus käytännössä tulee UM:n toiminnassa näkymään. Esimerkkinä tästä on tulokellisuuden vaatimus tai toive järjestöjen ja tulevien maaohjelmien tavoitteiden yhteneväisyydestä: Laatiiko UM tähän käytännön ohjeet? Miten tulevien maaohjelmien rooli järjestöjen työssä vaikuttaa järjestöjen mahdollisuuksiin toimia omien toimintaperiaatteidensa, painotustensa ja malliensa mukaan?

Haluaisimme kiinnittää huomiota **tulosperustaisuuden ja tilivelvollisuuden kansalaisjärjestöille aiheuttamaan hallinnolliseen rasitteeseen**. Mikäli tulosperustaisuutta tullaan edellyttämään myös pienemmiltä järjestöiltä, tulisi näille varmistaa sitä varten riittävät hallinnolliset resurssit.

Ohjelmaan tulisi lisätä kirjaus siitä, että Suomen tulisi merkittävänä rahoittajana **edistää oikeuden haltijoiden ja kansalaisyhteiskunnan osallisuuden huomioimista kansainvälisissä rahoitusinstrumenteissa** (YK:n, EU:n ja kehityspankkien instrumentit). Samoin Suomen tulisi edistää rahoitusinstrumenttien selkeyttämistä, harmonisaatiota ja tehokkuuden parantamista. Haluaisimme myös korostaa EU:n ja UM:n kansalaisjärjestöille suunnattujen rahoitusohjelmien täydentävyyden merkitystä. Tässä yhteydessä olisi tärkeää myös mainita UM:n tuki kansalaisjärjestöjen osallistumiselle EU-rahoitteiseen hanketoimintaan jatkossakin.

Suomen tulisi kehitysyhteistyössään tukea myös kumppanimaissa samankaltaisten kansalaisyhteiskunnan verkostojen ja kansallisten kattojärjestöjen luomista ja vahvistamista, joiden toiminnasta on hyviä kokemuksia Suomessa.

Toivoisimme, että **ohjelmassa määriteltäisiin kansalaisjärjestön rahoitusosuus Suomen kehitysyhteistyövaroista 14 prosentiksi**, ja että ohjelmaan lisättäisiin lause ”Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö täydentää julkista kahdenvälistä, monenkeskistä ja EU:n kehitysyhteistyötä.”

Pidämme maahanmuuttajajärjestöjen huomioimista kehitysyhteistyön toimijoina tervetulleena.

Monenkeskiset toimijat

Pidämme myönteisenä, että YK:lle on annettu monenkeskisen järjestelmän keskeisin rooli. Mielestämme Suomen tulisi kuitenkin myös aktiivisesti tukea tätä roolia kansainvälisen yhteistyön tärkeimpänä viitekehystenä.

Lisäksi Suomen tulee monenkeskisillä foorumeilla edistää kehitysmaiden kapasiteetinvahvistamista siten, että ne otetaan mukaan kaikkiin päätöksentekojärjestelmiin ja -vaiheisiin, sekä hyödyntää monenkeskisiä prosesseja, joissa kehitysmaiden edustus on jo läsnä, kuten YK:n Development Cooperation Forum.

Suomen tulisi **kohdentaa monenkeskisille järjestöille suunnattu tuki pääasiassa yleisavustuksina** niille järjestöille, jotka edistävät Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden ja läpileikkaavien periaatteiden toteutumista – eikä esimerkiksi korvamerkittynä tukena yksittäisille hankkeille. Suomen antama yleinen toimintatuki YK:lle on saanut erittäin paljon kiitosta sekä pitkäjänteisyyden että korvamerkitsemättömyyden vuoksi. Linjauksesta ei käy ilmi mitkä hankkeiden kasvattamisella ja vähentämisellä tai terävöittämisellä ja kohdentamisella rajallisiin temaattisiin kokonaisuuksiin tarkoitetaan monenkeskisessä yhteistyössä.

Aiemmissa linjauksissa on todettu, että Suomi keskittää YK –tukea muutamille keskeisille järjestöille pyrkiessä mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen johtokuntatyöskentelyn kautta.

Pidämme tätä linjausta hyvänä ja toivomme Suomen jatkavan pitkäjänteisen yleisen tuen keskittämistä rajalliselle joukolle YK-järjestöjä. Olisi toivottavaa, että entiseen tapaan nämä toimijat myös mainittaisiin toimenpideohjelmassa.

EU

Haluamme kiittää EU:lle ja erityisesti EU:n kehityspoliittiselle julkilausumalle annetusta asemasta. Lisäksi toivoisimme, että **Suomi tulisi toimimaan aktiivisesti osana EU:ta tukien sen työnjakoprosessia eri jäsenmaiden välillä**, ja vahvistaen sen roolia esimerkillisenä toimijana avun tuloksellisuuden edistämisessä.

Ulkosuhdehallinnon (EUH) ja kehityksen ja yhteistyön pääosaston (DG DEVCO) välinen toiminta on oltava kehityspoliittisesti johdonmukaista. Työnjako näiden instituutioiden välillä on edelleen epäselvä, ja **Suomen tulee ajaa kehityspoliittikan vahvaa asemaa ulkosuhdehallinnossa** painottamalla riittäviä resursseja johdonmukaisuustyöhön sekä EUH:ssa että DEVCO:ssa.

Gloaalikasvatus ja kehitysviestintä

Pidämme kehitysviestintään ja globaalikasvatukseen liittyvää kappaletta oleellisena ja tervetulleena. Mielestämme **ulkoministeriön globaalikasvatuksen ja kehitysviestinnän kohdeyleisönä tulisi kuitenkin olla lasten ja nuorten sijaan koko yhteiskunta**.

Kansainvälisyyskasvatuksella on merkittävä rooli suuren yleisön tavoittamisessa. Kansalaisjärjestöt yhteistyössä kansainvälisten, valtiollisten ja kunnallisten toimijoiden kanssa ovat avainasemassa kansainvälisyyskasvatuksen toteuttajin ja kehittäjinä. Kansainvälisyyskasvatus auttaa ymmärtämään riippuvuussuhteita Suomen ja muun maailman välillä, ja sen tavoitteena on ohjata yksilöitä, niin lapsia, nuoria kuin aikuisiakin vastuullisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi, joiden arvopohja perustuu globaaliin oikeudenmukaisuuteen.

Kansainvälisyyskasvatuksen vahvistamiseksi **on tärkeää turvata riittävät resurssit laadukkaalle, tuloksekkaalle ja ennen kaikkea pitkäjänteiselle kansainvälisyyskasvatukselle**, jota toteutetaan sekä formaalin opetussektorin että informaalin vapaa-ajan toiminnan, nuorisotyön, vaikuttamistyön ja kampanjoinnin avulla. Ulkoasiainministeriöllä on oma tärkeä roolinsa osana kansallista globaalikasvatusta, ja myös sen omat resurssit työhön on varmistettava. **Myös tiedonvälitystä globaaleista kehityskysymyksistä tulee vahvistaa** ja tarjota kansalaisille vaikuttamismahdollisuuksia esimerkiksi kehityspoliittiseen johdonmukaisuuteen liittyen. Eri toimijoiden välisen yhteistyön tukemisella on tässä erityinen merkitys. Muun muassa kansalaisjärjestöt, kunnat, puolueet, elinkeinoelämä, AY-liike, vapaa sivistystyö, media ja kulttuurialat voisivat tiivistää yhteistyötään ja tavoittaa tehokkaammin suuremman joukon ihmisiä. Suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät laadukasta kehitysviestintää ja globaalikasvatustyötä. Järjestöjen asiantuntemus, menetelmät ja materiaalit tulisi hyödyntää täysimääräisesti.

Gloaalikasvatuksella voitaisiin pyrkiä myös ilmastokestävyyden läpileikkaavuuden nimissä kannustamaan myös suomalaisia kestävämpiin kulutustottumuksiin. Nykyinen kulutustasomme edellyttää muiden joutuvan jatkuvasti elämään meidän kulutustarpeitamme varten sellaisin ehdoin, jollaisiin emme itse ole valmiita elämään ja joiden itse katsoisimme loukkaavan perustavia oikeuksiamme. Kestäviin kulutustottumuksiin kannustaminen tukisi siten koko Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman toimeenpanoa.

Gloaalikasvatuksen ja kehitysviestinnän yhteydessä voitaisiin puhua myös kulttuurin tukemisesta, joka on jäänyt ohjelmaluonnoksesta kokonaan pois.

g. määrärahat ja voimavarat

Suomen on edelleen sitouduttava vahvasti YK:n ja EU:n puitteissa tekemiin kansainvälisiin sitoumuksiinsa saavuttaa tavoite **kehitysyhteistyömäärärahojen osuuden kasvattamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta** nostamalla osuutta vuosittain, jotta tavoite saavutettaisiin vuoteen 2015 mennessä. Ilmastorahoitusta ei pidä laskea osaksi tätä tavoitetta vaan sen tulee olla aidosti lisäistä rahoitusta.

Pidämme tervetulleena huomiota kehityspolitiikkaa ja -yhteistyötä hoitavan henkilöstön riittävään määrään sekä ulkoasiainministeriössä että valtioneuvostossa. Tämä on erityisen tärkeää kehityspoliittisen johdonmukaisuuden kannalta.

Pidämme tärkeänä, että myös ilmastorahoitus on otettu tämän toimenpideohjelman piiriin. Ohjelmassa olisi kuitenkin hyvä ilmoittaa selkeästi seuraavat asiat, joiden tulisi sisältyä myös EU:n Durbanin kokoukseen lupaamaan raporttiin lyhyen aikavälin ilmastorahoituksesta:

- 1) Mikä on lyhyen aikavälin ilmastorahoituksen suhde kehitysyhteistyömäärärahoihin?
- 2) Miten rahoitus on jaettu sopeutumisen ja hillitsemisen välille, eri alueiden ja maiden välille ja kahdenvälisen ja monenvälisen rahoituskanavien välille, sekä miten kaikkein heikoimmassa asemassa olevat on huomioitu rahoituksen kohdentamisessa?
- 3) Kuinka suuri osa rahoituksesta on lainarahaa, eli mikä on laina- ja lahjarahan suhde? Lyhyen aikavälin rahoituksen ehtona ei saa olla Kööpenhaminan sitoumukseen liittyminen.

Ohjelmassa toistetaan hallitusohjelman maininta päästöoikeuksien huutokauppatulojen käyttämisestä kehitysyhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen sekä sitoudutaan selvittämään rahoitusohjelman kasvattamista innovatiivisilla rahoituslähteillä. Ohjelman tulisi lisäksi sitoutua korvamerkitsemään huomattava osa päästöoikeuksien huutokauppatuloista ilmastorahoitukseen ja kehitysyhteistyömäärärahoihin. Suomen tulee pystyä varmistamaan, että sekä julkiselle että muille rahoituslähteille on olemassa mekanismit, joilla rahoituksen lisäisyys ilmastotoimiin liittyen voidaan osoittaa. Suomen tulee sitoutua raportoimaan läpinäkyvästi tämän rahoituksen lähteistä ja käyttökohteista.

Kehitys- ja ilmastoagendan yhdistäminen on monessa mielessä tärkeää, mutta tähän mennessä kehitysrahoituksen kannalta tämä on ollut usein myös ongelmallista. Useat tutkimustulokset osoittavat, että varsinkin ilmastonmuutoksen hillitsemishankkeilla on harvoin suoria hyötyjä köyhyyden vähentämisen kannalta. Niin kauan kuin ilmastorahoitus on käytännössä osa kehitysrahoitusta, on kuitenkin ehdottoman tärkeää, että ilmastoon liittyvillä hankkeilla on selvästi köyhimpiä hyödyttäviä vaikutuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että olisi kriittisesti tarkasteltava ja mahdollisesti luovuttava kokonaan esimerkiksi puhtaan kehityksen mekanismin tuen rahoituksesta sekä kehityspankkien erilaisten hiilirahastojen rahoittamisesta. Jos käytössä olisi ilmastorahaa, joka todella olisi uutta ja lisäistä, olisi mahdollista kohdistaa toimia ja rahoitusta kehitysmaissa myös hankkeisiin, joilla ei ole välitöntä kytköstä vuosituhattavoitteisiin.

Innovatiivisten rahoituslähteiden mainitseminen ohjelmaluonnoksessa ansaitsee kiitosta. Kirjauksen innovatiivisten rahoituslähteiden selvittämisestä tulisi kuitenkin olla konkreettisempi. **Suomi voisi esimerkiksi edistää monitoimijayhteistyötä selkeän ja konkreettisen suunnitelman luomiseksi innovatiivisten rahoituslähteiden käyttöön oton edistämisestä.** Tämä tarjoaisi kanavan käynnistää avoin vuoropuhelu aiheesta hallituksen, tutkijoiden, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välillä.

On lisäksi erittäin tärkeää muistaa, etteivät innovatiiviset rahoituslähteet korvaa perinteistä kehitysrahoitusta vaan nimenomaan täydentävät sitä. Lisäksi pidämme tärkeänä, innovatiivisten rahoituslähteiden käyttö kohdennetaan ensisijaisesti köyhyyden poistamiseen. Kehys suosittelee, että innovatiivisilla rahoituslähteillä kerätyt varat kohdennettaisiin ennen kaikkea kehittyviin koulutusjärjestelmiin Dakarin toimintaohjelman Koulutus kaikille (Education for All, EFA) -tavoitteiden, sekä YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti.

Rahoitusmarkkinaveron lisäksi muita vartenotettavia kehitysrahoituslähteitä ovat keskitetysti kerättävä eri valuuttojen vaihtoa koskeva vero, koulutusvelkakirjat, diasporavelkakirjat, lainanvaihtomalli, lentovero, urheilutulojen verotus sekä kuluttajiin kohdistuvat vapaaehtoiset innovatiiviset lahjoituskeräykset. Vaihtoehtoisia uusia rahoitusmalleja tulee ennakkoluulottomasti kehittää eteenpäin ja testata pilottihankkeilla.

II LÄPILEIKKAAVAT PERIAATTEET

Läpileikkaavien periaatteiden kohdalla korostaisimme sitä, että **näiden periaatteiden vaikutuksia tulee mitata kaikessa Suomen kehitysyhteistyössä**. Ohjelmaluonnoksessa puhutaan niiden valtavirtaistamisesta, mutta epäselväksi jää, mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Ongelma ei ole virkamiesten koulutusten, ohjeistuksen tai työkalujen määrä vaan se, että todellisuudessa läpileikkaavuutta ei seurata. Toivoisimme, että toimenpideohjelmassa mainittaisiin, että **läpileikkaavien periaatteiden seurantaa vahvistetaan ja niitä arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja ennakolta**. Osuvampaa voisi myös olla puhua läpileikkaavista **tavoitteista** periaatteiden sijaan.

Läpileikkaavien periaatteiden kohdalla olisi lisäksi hyvä täsmentää, mitä kohdennetut toimet ja poliittinen vaikuttamistyö käytännössä ovat. Olemmekin enemmän huolestuneita läpileikkaavien periaatteiden todellisesta käytäntöön panosta ja seurannasta kuin näiden hyvin yleisten teematekstien sisällöstä itse luonnoksessa. **Jotta läpileikkaavat periaatteet toteutuisivat myös käytännön työssä ja kehitysohjelmissa, tulisi Suomen kehityspoliittisiin linjauksiin sisällyttää ainakin minimistandardit**.

Jotta läpileikkaavat teemat voitaisiin huomioida paremmin kehityspoliitikassa ja kehitysyhteistyössä, tulisi tähän työhön varata **riittävät resurssit**. Virkamiehille on luotava **selkeät toimintaohjeet** siitä, miten läpileikkaavat periaatteiden otetaan huomioon kaikilla tasoilla käytännön toiminnassa. Virkamiesten lisäksi myös muita kehitysyhteistyön parissa toimivia (kuten konsulttitoimistoja, kansalaisjärjestöjä, kuntien kehitysyhteistyötoimijoita) voitaisiin kouluttaa läpileikkaaviin periaatteisiin liittyvistä kysymyksistä, niiden toimeenpanosta sekä seurannasta.

Läpileikkaavat periaatteet pitäisi ottaa osaksi myös poliittista vuoropuhelua, maaneuvotteluja, monenvälistä ja EU-yhteistyötä sekä viestintää. Lisäksi näiden periaatteiden tulisi näkyä selkeän läpileikkaavasti toimenpideohjelman kehityspoliittikan tavoitteita käsittelevissä luvuissa.

SUKUPOULTEN TASA-ARVO

Sukupuolten välistä tasa-arvoa käsittelevä kappale ei tunnu olevan tasapainossa etenkin ilmastokestävyyttä koskevan kappaleen kanssa. Esittäisimme sukupuolten tasa-arvoa käsittelevää osuttua täydennettävän esimerkiksi seuraavilla kappaleilla:

- Erityisesti nuoriin naisiin ja tyttöihin sijoittaminen on yksi kaikkein kustannustehokkaimmista ja vaikuttavimmista keinoista maailman kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Sukupuolten välinen tasa-arvo voi toteutua ainoastaan, jos tytöillä ja naisilla on oikeus päättää omasta kehostaan, seksuaalisuudestaan, lasten hankinnasta ja naimisiin menosta. Hyvä seksuaali- ja lisääntymisterveys sekä seksuaalioikeuksien toteutuminen ovat avainasemassa elämänsä tuottavinta aikaa elävien naisten terveydelle ja yhteiskuntien kehitykselle. Yksilöiden lasten hankintaan liittyvän vapaan valinnan mahdollistaminen vähentää äitiys ja – lapsikuolemia ja lisää huomattavasti naisten koulutus ja työnsaantimahdollisuuksia.
- Tasa-arvon edistäminen edellyttää yksipuolisten, eriarvoistavien roolien ja niihin liittyvien valtarakenteiden muokkaamista. Eriarvoisilla sukupuolirooleilla ja erityisesti naisten heikolla yhteiskunnallisella ja taloudellisella asemalla on huomattavia vaikutusta ihmisoikeuksien toteutumiseen. Epätasa-arvon taustasyihin puuttumiseksi Suomi pyrkii edistämään muutoksia sekä naisten että miesten rooleissa, ja tukee oikeuksien ja velvollisuuksien tasaisempaa jakautumista, edistämällä naisten taloudellista autonomiaa ja tukemalla esimerkiksi lastenhoitojärjestelmien kehittämistä. Suomi edistää ja tukee tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta, koulutusta, työllistymistä sekä osallistumista yhteiskunnalliseen ja poliittiseen päätöksentekoon. Myös seksuaaliterveyden ja -oikeuksien edistäminen nähdään Suomen kehitysyhteistyössä yhtenä keskeisenä kehitykseen vaikuttavana tekijänä, jota Suomi tukee omassa kehitysyhteistyössään. Suomi kannustaa seksuaaliterveyden ja – oikeuksien sisällyttämistä kumppanimaidensa kansallisiin maastrategioihin ja köyhyyden vähentämisstrategioihin.
- Naisten oikeuksien parantamisessa Suomi ottaa huomioon sellaiset erityiset syrjinnän muodot ja tekijät, jotka tuottavat sukupuolten välistä epätasa-arvoa. Tällaisia ovat mm. seksuaalinen ja perheväkivalta, epätasa-arvoiset omistus- ja perimisoikeudet ja naisten palkaton koti- ja hoivatyö. Naisten suhteettoman suuri osuus epävirallisen työn alueella tekee naiset erityisen haavoittuvaisiksi.
- Ulkoasiainministeriö tulee päivittämään vuoden 2004–2007 sukupuolten tasa-arvostrategian ja toimintasuunnitelman, jota tullaan systemaattisesti toteuttamaan ja jonka perusteella seurataan sukupuolten tasa-arvon edistymistä ja arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja ennakolta Suomen kehitysyhteistyön vaikutuksia siihen.

Sukupuolten tasa-arvon kohdalla tulisi kiinnittää enemmän huomiota eriarvoisuuden syihin.

Tasa-arvon edistäminen edellyttää eriarvoistavien sukupuoliroolien ja niihin liittyvien valtarakenteiden muokkaamista. On tärkeää huomioida, että tasa-arvossa ei ole kyse ainoastaan naisiin liittyvästä työstä. Nyt tekstissä mainitaan ainoastaan naisten osallisuus päätöksentekoon sekä sukupuolittainen tilastointi. Taustasyihin puuttuminen edellyttää kuitenkin sitä, että kehitysyhteistyön kautta tuetaan oikeuksien ja velvollisuuksien tasaisempaa jakautumista ja kiinnitetään huomiota naisten autonomian ja taloudellisen sekä muun osallistumisen vahvistamiseen (mikä edellyttää esimerkiksi lastenhoitojärjestelmien kehittämistä).

ILMASTOKESTÄVYYS

Ilmastokestävyyden valitseminen yhdeksi läpileikkaavaksi periaatteeksi on mielestämme perusteltua. Toivoisimme kuitenkin, että ilmastokestävyyden merkitystä avattaisiin toimenpideohjelmassa nykyistä enemmän. Mitä ilmastokestävyydellä tarkoitetaan ja millä sitä rahoitetaan? Ilmastokestävyydestä läpileikkaavana periaatteena puhuttaessa esille nostetaan kumppanimaiden sopeutumiskyvyn edistäminen. Tarkoittaako tämä erillisiä ilmastokestävyyteen tähtääviä ohjelmia ja hankkeita vai muiden tuki-instrumenttien ilmastokestävyyttä? **Läpileikkaavuus edellyttää mielestämme huomattavasti tarkempaa periaatteiden määrittelyä.**

Ilmastokestävyydessä käsittelevässä osiossa todetaan, että tavoitteena ovat mahdollisimman pienet kasvihuonekaasupäästöt ja pitkällä tähtäimellä hiilineutraalius. Tässä yhteydessä olisi tärkeää täsmentää, miten tavoite näkyy Suomen päässä: Minkälaiset tavoitteet Suomella on avunantajana ja miten näitä tavoitellaan? Koskeeko tuleva ilmastotyökalu myös Suomen toimintaa? Kasvihuonekaasupäästöt ja hiilineutraalius ovat tärkeitä asioita, mutta sopeutuminen sekä haavoittuvuuden pienentäminen ovat vähintään yhtä oleellisia tai tärkeämpiä kehitysmaiden väestön kannalta. Nämä mainitaan kappaleessa myöhemmin, mutta ne eivät sinänsä nouse ilmastokestävyyden tavoitteiden tasolle. Ottaen huomioon teollistuneiden ja kehitysmaiden erot (päästäjät vs. sopeutujat), tulisi tavoitetta arvioida uudelleen.

Puhuttaessa luonnononnettomuuksille haavoittuvuuden vähentämisestä olisi tärkeää myös todeta, että *disaster risk reduction* (DRR) -toiminnan lisäksi kaikkien muidenkin kehitysyhteistyön toimintojen täytyy olla sellaisia, että ne vähentävät katastrofien riskiä ja ihmisten haavoittuvuutta (kestävyyssnäkökulma). Tässä yhteydessä voisikin lauseella myös todeta, että tämä on alue, jossa mm. kaikki läpileikkaavat teemat kohtaavat: luonnononnettomuuksiin etukäteen varautuessa (suunnitelmat) sekä itse katastrofin aikana naiset ja yleensä eriarvoisessa asemassa olevat jäävät suunnitelmissa huomioimatta, ja kärsivät katastrofeissa eniten.

Pelkkään ilmastonmuutokseen keskittymisen sijasta asiaa voitaisiin tarkastella myös laajemmin ns. ympäristökestävyyden tai kestäväen ekologisen ja vastuullisen jalanjäljen näkökulmasta, jossa kaikki toiminta on kestäväällä pohjalla ilmaston ja luonnonvarojen käytön kannalta.

ERiarvoisuuden vähentäminen

On ehdottomaan tärkeää, että Suomi kiinnittää kaikessa kehitysyhteistyössään erityistä huomiota naisten, lasten, nuorten, vammaisten ihmisten, kastittomien, hiv/aidsin kanssa elävien, etnisten vähemmistöjen, alkuperäiskansojen, sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ja muiden helposti syrjäytyvien ryhmien oikeuksien ja tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien parantamiseen. Tällä perusteella pidämme tervetulleena kyseisten ryhmien eriarvoisuuden vähentämisen säilyttämistä yhtenä läpileikkaavana periaatteena.

Eriarvoisuus lisääntyy maailmassa, niin maiden välillä kuin maiden sisälläkin. Eriarvoisuutta pahentavat syvenevät kuilut virallisen ja epävirallisen talouden ja toisaalta koulutetun ja kouluttamattoman työvoiman välillä. Myös koulutus ja terveydenhuolto jakautuvat yhä selvemmin kahtia, samoin kuin mahdollisuudet sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen osallistumiseen. Kehitysyhteistyö on tarpeellinen ja tehokas keino, jolla autetaan ihmisiä auttamaan itseään heidän omissa maissaan saavuttamaan tasa-arvoisempi ja parempi elämä kaikille.

Naisten, lasten ja nuorten aseman edistäminen, paitsi vähentää heidän haavoittuvaisuuttaan, myös parantaa yhteisön selviytymismahdollisuuksia. Heihin panostamalla Suomi edesauttaa yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestäväen kehityksen ja poliittisen vakauden saavuttamista. Erityisesti koulutetun naisen yhteiskunnallinen asema on parempi, hän pystyy tekemään kodin ulkopuolista työtä, hankkii tutkitusti vähemmän lapsia, pystyy huolehtimaan heistä paremmin ja kouluttaa heidät varmemmin. Kaikki tämä parantaa perheen elämää sekä koko yhteiskunnan sosiaalista ja taloudellista kehitystä, mikä puolestaan johtaa köyhyyden ja eriarvoisuuden vähenemiseen.

Terveiden, koulutuksen ja työllisyyden lisäksi huomiota pitäisi kiinnittää siihen, että kaikille taataan sosiaaliturva, peruspalvelut ja ihmisarvoinen työ.

Suomen tulisi myös ratifioida YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka tuli voimaan vuonna 2008. Myös EU on ratifioinut sopimuksen ja sitoutunut siihen. Sopimusta tulee käyttää työkaluna, jonka avulla sekä kumppani- että avunantajamaat voivat kehittää vammaisten ihmisten asemaa kaikissa yhteiskunnissa

IHMISARVOINEN TYÖ

Haluaisimme esittää ihmisarvoisen työn nostamista Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman neljänneksi läpileikkaavaksi periaatteeksi. Ihmisarvoisen työn käsite määritellään kytkemällä se selkeästi kansainvälisen työjärjestön ILO:n määrittelemiin työelämän vähimmäisnormeihin sekä elämiseen riittävään palkkaan tai ansiotuloon. Työelämän normien ytimessä ovat perusoikeuksiksi määritellyt järjestäytymisvapaus ja oikeus neuvotella työehtosopimuksista sekä pakkotyön, lapsityön ja syrjinnän kieltö.

Työ, josta saa toimeentuloa ja jolla voi elättää itsensä ja perheensä ihmisarvoisesti, on tärkein köyhyyttä vähentävä tekijä. Vasta kun ihminen voi elää ihmisarvoisesti, kykenee hän osallistumaan laajempiin demokraattisiin ja yhteiskunnallisiin prosesseihin täysivaltaisena kansalaisena ja näin kestävästi edistämään ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumista omassa toimintaympäristössään. Virallinen työ on tärkeää myös yhteiskunnan veropohjan vahvistamisessa. Vain keräämällä riittävästi verotuloja yhteiskunta kykenee tarjoamaan kaikille ihmisille koulutusta, terveyden- ja sairaanhoitoa, sosiaaliturvaa kuten vammaisuuteen johtavan työtapaturman johdosta sekä tarjoamaan vanhuksille eläkettä.

Läpileikkaavana periaatteena ihmisarvoiseen työssä pitäisi ottaa seuraavat seikat huomioon:

- Ihmisarvoisen työn periaatteiden, kuten Kansainvälinen työjärjestö ILO ne määrittelee, edistäminen kaikilla työelämän sektoreilla
- Naisten työllisyyden tukeminen
- Kaikkien eri ryhmien osallistumisen tukeminen koko yhteisöä koskeviin päätöksiin
- Mahdollisuus ihmisarvoiseen työhön ja toimeentuloon on vammaiselle henkilölle tärkein yksittäinen tekijä äärimmäisen köyhyyden kierteen katkaisussa. Usein omaehtoinen itsensä työllistäminen on vammaiselle henkilölle paras ja realistisin vaihtoehto. Suomen tulee edistää kaikin mahdollisin tavoin vammaisten henkilöiden oikeutta toimeentuloon ja työhön.

Mikäli ihmisarvoista työtä ei nosteta suositustemme mukaisesti Suomen kehityspoliitiikan läpileikkaavaksi teemaksi, tulisi nämä kommentit sisällyttää Suomen kehityspoliitiikan tavoitteeseen 2: Osallistava ja työllistävä vihreä talous.

III KEHITYSPOLITIIKAN TAVOITTEET

Pidämme valintoja neljäksi kehityspolitiikan tavoitteeksi perusteltuina. Tavoitteiden määrittely on tällä hetkellä kuitenkin hyvin epämääräistä. Varsinaisia tavoitteita ei näy missään, vaan kyse on lähinnä lausuntotyyppisestä taustatekstistä. Usean ”tavoitteen” kohdalla on myös listattu mitä ”Suomi edistää” ja mitkä ovat ”Suomen erityisiä vahvuuksia”, mutta näistä ei käy aina ilmi, miten nämä liittyvät toisiinsa (esim. tavoitteen 4 kohdalla vahvuus on seksuaali- ja lisääntymisterveys, mutta Suomi ei sitä kuitenkaan listan mukaan erityisesti edistä). Varsinaisia toimenpiteitä on tavoitteiden kohdalla hyvin vähän – mikä on ymmärrettävää, jos ohjelma jää strategiseksi ohjeistukseksi, jonka rinnalle laaditaan varsinainen toiminnallistamispaperi – tämän dokumentin perusteella tulosten mittaaminen hallituskauden lopussa tulee olemaan haasteellista. Jos taas tarkoitus on, että erilliset tavoitteen asetelut indikaattoreineen vielä tehdään, olisi hyvä, jos se kirjattaisiin yhtenä toimenpiteenä tarkasti ohjelmaan aikatauluineen.

Tavoitteissa esitetyt asiat, joita Suomi edistää samoin kuin Suomen vahvuusalueet tulee olla kirjattuina myös itse tavoitetekstiin. Muuten tavoitteet ovat kovin epäloogiset.

Tavoite 1: Ihmisoikeuksia kunnioittava demokraattinen ja vastuullinen yhteiskunta

Myös tavoitteiden kohdalla ihmisoikeudet ja demokratia ovat kiitettävästi esitetty toimenpideohjelmassa, mutta näkisimme tavoitteena mieluummin **ihmisoikeuksia edistävän** kuin niitä kunnioittavan demokraattisen ja vastuullisen yhteiskunnan. Pidämme erityisen tärkeänä ministeriön aloitetta ihmisoikeus- ja demokratiatuen aloittamisesta. Nopeaa yhteiskunnallista muutosta läpikäyviin maihin suunnattu demokratiatuki ei kuitenkaan saa ohjata huomiota pois demokraatiakehityksen tarkastelemisesta pitkäjänteisenä prosessina.

Kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanossa tulee varmistaa, että Suomella on myös konkreettiset keinot ja riittävästi resursseja panostaa demokratiatukeen. Lisäksi olisi hyvä arvioida uudelleen, mitä voidaan kutsua demokratiatueksi. Toivomme myös, että **ohjelmassa selkeytetään demokration tuen asemaa UM:n sisällä**. Demokratiatuen kohdalla tulisi myös huomioida mahdolliset muutokset ja kehitykset EU:n demokratiatuessa ja varmistaa, että Suomen tuki on EU:n tukea täydentävää ja vahvistavaa.

Poliittinen sitoutuminen demokratian tukemiseen on erittäin tärkeää, sillä demokratiatuki tukee muita kehitystavoitteita, ja sillä on myös tärkeä roolinsa niin konfliktien ehkäisyssä kuin niiden jälkihoidossa ja pysyvän yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Demokratiatuki vahvistaa paikallista omistajuutta ja poliittisten toimijoiden vastuullisuutta kansalaisilleen, ei pelkästään avunantajamaille. Se on myös tehokas tapa taistella korruptiota vastaan. Luomalla aidosti osallistavia ja vastuullisia demokraattisia instituutioita ehkäistään syrjäytymistä ja turhautumista, edistetään kansalaisten osallistumista ja luodaan näin pohja kestäväälle kehitykselle. Erityistä huomiota voidaan kiinnittää nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn työllisyyden, koulutuksen ja yhteiskunnallisen osallisuuden kautta.

Ihmisoikeuksien ja demokratian saavuttamista tavoitteena tulee tukea kehitysyhteistyön lisäksi rohkeasti myös ulkopolitiikan välineillä.

Demokratian peruspilareiden listassa näkisimme nykyisten tekijöiden lisäksi mielellämme myös järjestäytymis- ja kokoontumisvapauden, liikkumisen vapauden, oikeuden toimia ilman perusteetonta valtion väliintuloa ja resurssien laillista takaamista kehitysyhteistyön oikeutetuille toimijoille.

Suomen tulee vahvistaa erityisesti haavoittuvien ryhmien kapasiteettia kouluttamalla kansalaisyhteisöjä niiden laillisista oikeuksista ja mahdollisuuksista, sekä edistää kehitysmaiden sitoutumista YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimukseen ja sen toteuttamiseen (kts. YK:n sopimuksen artikla 32). Monet kehitysmaat ovat ratifioineet sopimuksen. YK:n sopimus luo erinomaisen työkalun, jonka avulla sekä kumppani- että avunantajamaat voivat kehittää vammaisten ihmisten asemaa. Vammaisten henkilöiden ja lasten oikeuksiin, suojeluun ja turvallisuuteen tulee kiinnittää voimistuneesti huomiota kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa, joka linkittyy konfliktien ja katastrofien hallintaan ja rauhan rakennukseen.

Luonnoksessa todetaan, että "[k]ansalaisyhteiskunta vaatii hallitukselta, viranomaisilta ja yrityksiltä vastuullisuutta...". Viittaako tämä kaikkiin yrityksiin, jotka toimivat kehitysmaissa, siis myös suomalaisiin yrityksiin? Ja onko pelkästään kansalaisyhteiskunnan tehtävä vaatia esim. suomalaisilta yrityksiltä, että ne toimivat vastuullisesti?

Olemme tyytyväisiä turvallisuuden tiiviiseen mutta monipuoliseen käsittelyyn luonnoksessa. Erityisesti kehitysyhteistyön liittäminen humanitaariseen apuun, diplomatiaan ja sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan, eli ns. jatkumoajattelun omaksuminen sekä naisten oikeuksien painottaminen konfliktien kaikissa vaiheissa 1325-päätöslauselman mukaisesti ansaitsevat kiitosta. Tässä yhteydessä olisi kuitenkin hyvä nostaa esille myös lasten suojelu konflikteissa. Useat kansainväliset tahot kuten useat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat ja EU:n ohjeistukset liittyen lapsiin aseellisissa konflikteissa vaativat huomioimaan lasten erityiset tarpeet kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Kuitenkin näiden ohjeistusten täytäntöönpano on heikkoa. On erittäin tärkeää saada lapsen oikeudet poliittiselle agendalle myös kansainväliseen kriisinhallintaan liittyen. Myös konkreettisia toimintoja listaavan rauhavälityksen toimintaohjelman mainitseminen on mielestämme suotavaa. Rauhavälitystä voitaisiin kuitenkin ennemmin tarkastella rauhantyönä, jossa kehitysyhteistyöllä on keskeinen rooli.

Demokratiatuen lisäksi **uusia rahoitusinstrumentteja voitaisiin kehittää myös hauraiden valtioiden tukemiseen**. Tätä tarkoitusta varten olisi asianmukaista laatia myös OECD:n suosittelu ja inhimilliseen turvallisuuteen perustuva strategia hauraiden valtioiden tukemiseksi. Olisi johdonmukaista, että haurautta tarkasteltaisiin ohjelmassa ihmisoikeusperustaisesta näkökulmasta eikä ainoastaan väkivallan läsnäolona. Olennaista hauraassa tilanteessa on valtion kyvyttömyys tai haluttomuus täyttää velvollisuutensa toteuttaa ja suojella kansalaistensa ihmisoikeuksia, mikä on omiaan luomaan epävakautta.

Luonnoksessa todetaan, ettei Suomi salli asevientä konfliktialueille. Tämän lisäksi **pitäisi varmistaa, ettei Suomi vie aseita myöskään epädemokraattisesti hallittuihin maihin**, joissa ihmisoikeusloukkaukset ovat yleisiä ja joissa näitä aseita käytettäisiin todennäköisesti omia kansalaisia vastaan.

Turvallisuuden ja kehityksen yhteyksistä puhuttaessa voitaisiin johdonmukaisuuskysymyksenä ottaa huomioon myös **ympäristö**, kuten tavoitteen 3 kohdalla on tehty metsistä puhuttaessa. **Turvallisuus-kehitys -kytköstä tulisi edistää myös EU:n puitteissa**, esimerkiksi turvaamalla kehityspolitiikan rooli EU:n ulkosuhdehallinnossa ja ajamalla kehitysmuutoksista raaka-ainestrategiaa.

Kehityspoliittisessa ohjelmaluonnoksessa on myös hyvin nostettu esiin Suomen erityisenä vahvuutena naisten osallistuminen päätöksentekoon sekä nuorten ja muiden erityisryhmien yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen.

Tavoite 2: Osallistava ja työllisyyttä edistävä vihreä talouskehitys

Pidämme vihreää taloutta hyvänä tavoitteena kehityspolitiikalle. Käsitteestä käydyin vilkkaan keskustelun takia **olisi kuitenkin syytä määritellä, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan vihreällä taloudella**. Mikä tekee toimenpideohjelmassa tuettavasta taloudesta nimenomaisesti vihreää? On tärkeää tiedostaa, että vihreä teknologia ja vihreä talous eivät ole päämääriä itsessään, vaan välineitä köyhyyden poistamiseen. Kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttaminen vaatii siirtymistä kehityspolulle, joka nojaa energiansäästöön, energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan niin teollisuusmaissa, nousevissa talouksissa kuin kehittyvissä maissa.

Tarkennusta vaatii myös termi ”vihreä osallistava talouskasvu” (josta puhutaan ylempänä otsikon III alla). Mielestämme voisi olla järkevämpää puhua johdonmukaisesti *vihreästä taloudellisesta kehityksestä* talouskasvun sijaan, jotta ei lukkiuduttaisi ennalta määrättyyn kehitykseen. Lisäksi ohjelmassa tulisi johdonmukaisesti puhua joko talouskehityksestä tai talouskasvusta, mutta ei vaihdella näiden kahden välillä, sillä niiden merkitys on hieman eri.

Suomen kehityspolitiikan tulee jatkossakin perustua kestävän kehityksen periaatteelle, jossa yhteiskunnallinen ja ympäristöllinen kestävyys ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin taloudellinen, sillä yhteiskunnallinen kehitys tulee nähdä taloudellisesti kestävän kehityksen edellytyksenä.

Erilaisten kriisien ehkäisemiseksi ja pitkän tähtäimen kehityspoliittisten tavoitteiden vaatimien resurssien turvaamiseksi onkin ensisijaisen tärkeää luoda alueellisia ja globaaleja valvonnan ja tulonsiirtojen mekanismeja, kuten finanssitransaktiovero ja globaali progressiivinen ympäristövero, jotka tuovat lisätuloja valtioille ja vakautta maailman talouteen

Kauppan ja kehityksen välisen positiivisen kytköksen vahvistamiseksi olisi tärkeää, että Suomi tukisi WTO:n Dohan kierroksen nopeaa päättämistä ja ajaisi joustavuutta EU:n ja AKT-maiden välisiin talouskumppanuussopimukseen (EPA). Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö tulisi perustaa vankemmin kehitysnäkökulmaan ja sen avulla Suomi voisi tukea ennen kaikkea vähiten kehittyneiden maiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä kauppapolitiikassa.

Pidämme huomion kiinnittämistä yritys vastuuseen ja yksityissektorin potentiaaliin kehitysyhteistyön toteuttajatahona erittäin myönteisenä. Suomen tulisi kehittää yritys vastuupolitiikkaansa vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin niin Suomessa kuin kehitysmaissa ja asettaa yritystensä toiminnoille kehitysmaissa säännöksiä ja lakeja, jotka huomioivat kehitysyhteistyön keskeiset periaatteet kuten ihmisoikeudet, ihmisarvoisen työn, investointien vaikutuksen köyhyyden vähentämiseen ja vaikutukset ympäristöön. Yritysten toimitusketjujen tehokas valvontajärjestelmä olisi tärkeä erityisesti lapsityövoiman käytön estämiseksi

Suomen tulisi tukea sellaisia yritys yhteistyöaloitteita, jotka ovat linjassa kehityspoliittisten tavoitteiden kanssa ja vaikuttavat positiivisesti esimerkiksi köyhyyden vähentämiseen ja tasa-arvon edistämiseen. Suomen tulee tukea kehitysmaiden kapasiteettia muodostaa laillisia, yhdenvertaiseen päätäntävaltaan perustuvia sopimuksia yritysten kanssa sekä vahvistaa kansallisia verotusjärjestelmiä. Kannatamme aloitteita pääomapakoon ja veroparatiiseihin puuttumiseksi, sillä ne edistävät johdonmukaisuutta kehitysrahoituksen saralla. Suomen tulisi lisäksi määrittää ja rohkaista kehitysmaita tukevia sijoituksia esimerkiksi verohelpotuksin.

Osallistavan ja työllisyyttä edistävän vihreän talouden tavoite nostaa työllistämisen keskeiseen asemaan. Ottaen huomioon kuinka paljon kehitysmaiden väestön hyvinvointi ja elinkeinot ovat ns. virallisen sektorin ulkopuolella, työllistyminen ei itsessään välttämättä tulisi olla lopputavoite. Sen

sijaan voitaisiin puhua esim. *hyvinvointia parantavasta tai toimeentuloa varmistavasta vihreästä talouskehityksestä*.

Pidämme kehitysmaiden tukemista uusimman tiedon avoimuuden, koulutuksen ja teknologian hyödyntämisessä tervetulleena. Erityisesti naisten mahdollisuuksia hyötyä teknologiasta tulisi painottaa. Suomalaista innovaatiokykyä, joka on keskittynyt paljolti yrityssectorille, tulee hyödyntää kehitysyhteistyössä lisäämällä yhteistyötä yksityisten-, julkisten- ja kansalaissektorin välillä. Teknologian käyttöä (ICT4D) kehitysohjelmien osana, erityisesti tehokkuuden parantamisessa ja eriarvoisuuden vähentämisessä tulisi tukea. Se edistäisi myös läpinäkyvyyttä sekä nuorten osallistamista ja voimaannuttamista.

Tavoite 3: Luonnonvarojen kestävä hallinta ja kokonaisvaltainen ympäristönsuojelu

Myös luonnonvarojen kestävä hallinta ja kokonaisvaltainen ympäristönsuojelu ovat hyviä tavoitteita, mutta ne on kirjoitettu varsin puhtaasti näkökulmasta, jonka mukaan luonnonvarat ovat pelkästään hyödynnettäviä, ”teknisiä” resursseja. Paikallisten ihmisten (esim. alkuperäiskansojen) näkemys metsistä, vedestä, luonnon monimuotoisuudesta on paljon laajempi sisältäen myös muita lähestymistapoja kuin juotavan veden ja syötävän hedelmän. Kulttuuriset, sosiaaliset, alkuperäiskansojen oikeudet omaan elintapaansa ym. näkökohdat olisi tärkeää tuoda esiin edes yhdellä lauseella.

Tavoite 3 voi tukea merkittävästi osallistavan ja työllisyyttä edistävän vihreän talouden tavoitetta, mikäli vihreää taloutta ei ymmärretä liian kasvukeskeisesti. Kehitysyhteistyön kautta vihreää talouskehitystä voidaan edistää mm. luonnonvarojen suojelulla ja kestävää käyttöä kehittämällä (kansallinen politiikka + kentällä tehtävä työ ja toimeenpano), päästötöntä ja puhdasta teknologiaa tukemalla, edistämällä vihreiden työpaikkojen luomista (mm. kestävä maatalous, luomuviljely, agrometsäviljely, kestävä metsänhoito, puhdas ja uusiutuva energia, ympäristön suojelu, vesien suojelu ja uudet ratkaisut, kestävä ympäristöön perustuva pienyrittäjyys maaseudulla, ilmastonmuutokseen sopeutumisesta tulevat työpaikat jne.), tukemalla ihmisarvoisen työn sektoria eli virallista työsektoria, ammattiliittoja, oikeudenmukaista ja tasa-arvoista palkkausta, työturvallisuutta jne.

Kehitysmaiden demokraattisesta luonnonvarojen hallinnasta ja kehitysmaiden oikeudesta omiin luonnonvaroihinsa puhuttaessa tulisi pitää huoli siitä, että mainittujen EU:n yhteisten aloitteiden lisäksi myös sen raaka-ainestrategia tukisi näitä tavoitteita pelkän eurooppalaisten oman edun tavoittelun sijaan ja että Suomi hyödyntäisi uusiutuvan energian (RES) direktiivin kestävyyskriteerejä ja edistäisi niiden laajentamista sähkön ja lämmön tuotantoon.

Hiilineutraalisuudesta puhuttaessa toivottaisiin keinoissa täsmennystä. Ehdotamme että energian tuotannon tulisi olla puhtaasti uusiutuvaa ja olemassa olevien standardien tukemana vastuullisesti tuotettua. Toimenpidelistaukseen voisi lisätä tuen vastuulliseen maa- ja metsätalouteen sekä tuotantoketjujen jäljitettävyyteen siirtymiselle. Pidämme myönteisenä, että ohjelmaluonnoksessa sanoudutaan selväsanaisesti irti ydin-, hiili- ja patohankkeista. Samanlaista konkretiaa kaivattaisiin myös muissa linjauksissa.

Tällä hetkellä suurin osa ilmatorahoituksesta suuntautuu hillintätoimiin. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää tukea kehitysmaita nimenomaan ilmastonmuutokseen sopeutumisessa, sillä juuri kaikkein köyhimmillä mailla ja ihmisillä on suurin sopeutumistarve. **Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kaikkein köyhimpien ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten sopeutumisen tukemiseen.** Samalla tulee varmistaa

ilmastorahoituksen ohjautuminen niitä eniten tarvitseville hyvän hallinnoinnin sekä seuranta-, raportointi- ja todentamisjärjestelmien turvin.

Ruokaturvan käsitteleminen tämän tavoitteen yhteydessä on suotavaa, mutta nykymuodossa tekstin ja tavoitteen otsikon välinen linkki jää huteraksi. Tekstissä ei esimerkiksi oteta kantaa siihen, millaista maataloutta halutaan tukea luonnonvarojen kestävä hallinnan varmistamiseksi. Joka tapauksessa ihmisoikeusperustainen lähtökohta ruokaturvaan sekä ruokaturvan ja yhteiskunnallisen vakauden välisen yhteyden luominen ansaitsevat kiitosta. **Aliravitsemuksen vähentäminen tulee olla prioriteetti maatalous- ja ruokaturvakysymyksiin liittyen.** Tulosten saavuttamisen mittarina tulee olla muutokset alipainoisten lasten määrässä, erityisesti köyhien parissa.

Ruokaturvan käsitteleminen keskeisenä johdonmukaisuuskysymyksenä on erittäin tervetullut ja kiitosta ansaitseva lähestymistapa. Johdonmukaisuuden nimissä voitaisiin yhdeksi toimenpiteeksi nostaa vielä myös **maatalouspolitiikan arviointi kehitysmaiden näkökulmasta.** Toivoisimme myös, että toimenpideohjelmassa kirjoitettaisiin auki maatalouden ja ruokaturvan suhteellinen osuus Suomen kehitysyhteistyössä ja sitouduttaisiin nostamaan se **10 prosenttiin.** Suomen tulee lisätä ruokaturvan ja maatalouden kehittämisen rahoitusta yhteistyömaille, joissa aliravitseminen on akuutti ongelma. Global Hunger Indexin mukaan Kenia, Tansania, Mosambik, Sambia ja Etiopia kuuluvat kolmenkymmenen maan joukkoon, joissa on hälyttävä tai erittäin hälyttävä määrä nälkäänäkeviä.

Positiivista on myös pienviljelijöiden ja naisten tekemän työn esille nostaminen, sekä lupaus kehitysmaiden naisviljelijöiden aseman parantamisesta vahvistamalla heidän maa- ja metsäoikeuksiaan. Kuitenkin myös muita konkreettisia ehdotuksia naisviljelijöiden osalta kaivattaisiin. Ruokaturva ja naisviljelijät ylipäätään voisi olla painopistealue, jolla sukupuolten tasa-arvoon ja naisten oikeuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. Naisten ja köyhimpien maanoikeuksien turvaaminen ja maanomistusoikeuksien selkeyttämiseen vaikuttaminen ovat mielestämme kannatettavia toimenpiteitä, ja mainittujen ryhmien ohella näkisimme mielellämme Suomen edistävän myös vammaisten henkilöiden maanomistusta. Tulisi luoda kriteeristö suuren mittakaavan maanostojen varten sekä edistää maanostoihin liittyvän säännösten käyttöönottoa myös EU:n tasolla. Sukupuolten tasa-arvoa ja naisten oikeuksia tulee kuitenkin vahvistaa laaja-alaisemminkin ruokaturvassa, joka voisi olla tämän läpileikkaavan teeman erityinen painopistealue.

Ruokaturvaa edeltävässä kappaleessa käsitellään väestönkasvua, mutta näiden kahden teeman välinen linkki jää uupumaan. Ruokaturvattomuus on ongelma erityisesti nopean väestönkasvun maissa. Tämä olisi hyvä huomioida ja ko. kysymyksiä mieltä rinnakkain. Huolimatta monista hyvistä asioista luonnoksesta jäi vaikutelma, että ruokaturvaan liittyvää ajattelua olisi voinut kehittää ja mieltä rohkeasti pidemmällekin.

Metsäkadon torjumista ja metsien heikkenemisen pysäyttämistä voidaan syystä pitää tärkeänä tavoitteena. Sen tavoittelussa on kuitenkin arvioitava tarkkaan REDD+ -hankkeiden hyödyt ja haitat, erityisesti paikallisten yhteisöjen näkökulmasta. Metsäkadon torjumisessa on syytä keskittyä sen syihin, kuten maan hallinnan ja käyttöoikeuksien järjestelyihin, selluteollisuuden ja biopolttoaineiden tuotannon ongelmiin sekä ylikansallisten yritysten maanhankintoihin. Luonnonvarojen kestävä hallinnan ja kokonaisvaltaisen ympäristönsuojelun yhteydessä olisi asiaankuuluvaa myös painottaa Rio+20 -prosessia sekä Suomen tavoitteita siihen liittyen.

Tavoite 4: Inhimilliset voimavarat

Inhimillisten voimavarojen vahvistamisessa Suomi tulee ennen kaikkea painottamaan naisten, lasten ja nuorten aseman parantamista sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä.

Maailmassa on historian suurin nuorten sukupolvi. Suurin osa heistä elää kehitysmaissa. Nuorten koulutus, terveys- ja työllisyystarpeiden tyydyttäminen viitoittaa valtioiden kehityssuunnan. Keskeistä näiden tarpeiden tyydyttämisessä on huomion kohdistaminen erityisesti nuorten seksuaaliterveystarpeisiin ja seksuaalioikeuksiin. Asiallisen ja riittävän seksuaalivalistuksen, nuorisoystävällisten palvelujen ja ehkäisymenetelmien tarjoaminen antaa nuorille paremmat mahdollisuudet tehdä seksuaaliterveyteensä ja lasten hankintaan liittyvät päätökset tietoisesti ja vastuullisesti, jolloin voidaan pitkällä aikavälillä vähentää köyhyyttä, edistää suotuisaa yhteiskuntakehitystä, hillitä väestönkasvua ja lisätä inhimillistä turvallisuutta. Suomi toimii hyvänä esimerkkinä siitä, miten nuorten seksuaalivalistukseen sekä seksuaaliterveyteen ja -oikeuksiin panostamalla on saavutettu erinomaisia tuloksia.

Suomen vahvuuksia ovat erityisesti tasa-arvoinen ja yhdenvertainen koulutusjärjestelmä, hyvä sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä, äitiys- ja lastenneuvolat, päiväkodit, lastensuojelu, viranomaisyhteistyö. Myös nuorison työllistäminen ja ammatillinen koulutus sekä panostaminen laadukkaaseen lasten ja nuorten peruskoulutukseen tulisi kirjata tavoitteeseen neljä osaksi inhimillisiä voimavaroja.

Kuten lausunnossa todetaan, monissa kehitysmaissa lähes kaikki tytöt ja pojat aloittavat jo peruskoulun, mutta monet heistä, etenkin tytöt, jättävät koulun kesken. Syitä tähän ovat mm. poikien suosiminen koulutuksessa, tyttöjen heikko asema sekä perheessä että yhteiskunnassa, tyttöjen lapsiavioliitot sekä varhaiset raskaudet. Maailman lukutaidottomista ihmisistä suurin osa on naisia ja konflikteista kärsivissä ja hauraissa valtioissa joka kolmas lapsi ei ole koulussa. Lapsen oikeus perusopetukseen voidaan turvata myös kriisiolosuhteissa.

Panostamalla tyttöjen koulutukseen saadaan aikaan ”hyvän kierre”: koulutetut naiset avioituvat myöhemmin, saavat vähemmän ja terveempiä lapsia, ovat itse terveempiä, kouluttavat itsensä ja lapsensa varmemmin, pääsevät osallistumaan kodin ulkopuoliseen työhön. Tästä seuraa suotuinen yhteiskunnallinen kehitys ja köyhyyden väheneminen. Suomen tulee tukea erityisesti laadukasta perusopetusta (9 vuotta) konflikteista kärsivissä ja hauraissa valtioissa sekä ammatillista koulutusta nuorille. **Laadukkaan perusopetuksen tulisi olla kaikille saatavilla.** Myös korkeakoulutusta tulisi tukea, koska korkeakouluihin pääsee vain hyvin marginaalinen osa kehitysmaiden väestöstä.

Vaikka hivin vastaisessa taistelussa on maailmanlaajuisesti edistytty, on se yhä maailmanlaajuinen yhteiskunnallinen ongelma. Hiv- tartunnan saanut on yhä useammin nuori tai nainen. Naisten yhteiskunnallinen asema heijastuu hiv-tartuntojen leviämisessä. Naiset altistuvat miehiä herkemmin hiv-tartunnoille fysiologisten syiden lisäksi yhteiskunnallisen asemansa takia. Vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi naisiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta, haitalliset kulttuuriset käytännöt, naisten vähäiset mahdollisuudet neuvotella kondomin käytöstä tai kieltäytyä seksistä. Ennaltaehkäisyyn ja hoidon tulee toteutua niin erillisissä hankkeissa kuin osana laaja-alaista perusterveydenhuoltoa, seksuaaliterveyden edistämistä sekä kaikissa pyrkimyksissä ja toimenpiteissä kohti kestävää kehitystä.

Lausunnossa viitataan Suomen tekemään merkittävään työhön vammaisten lasten koulunkäynnin edistämiseksi kehitysyhteistyössä. Työtä pitää jatkaa kaikilla mahdollisilla yhteistyömuodoilla ja keinovalikoimalla ja riittävin resurssein. Tavoitteena on inklusion edistäminen ja vammaisten

lasten ja nuorten osallistuminen normaaliopetukseen ja jatkokoulutukseen / ammatilliseen koulutukseen Education For All -periaatetta noudattaen. Joissakin tapauksissa, kuten kuurojen kohdalla erityisopetuksen ratkaisut ovat kuitenkin perusteltuja. (Kts YK:n sopimusartikla 24).

Toivoisimme, että kehityspoliittisessa ohjelmassa nostettaisiin nykyistä selkeämmin esiin **sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja perustoimeentulon merkitys kehitysyhteistyössä**. Sosiaaliturva on ollut osaltaan edistämässä yhteiskuntarauhan säilymistä ja tasa-arvon toteutumista Pohjoismaissa. Samanlaista ratkaisua voisi tarjota monille kehittyville maille, jotka tänä päivänä painiskelevat väestönkasvun aiheuttamien ongelmien kanssa. Perustoimeentulon tarjoama liikkumavara voisi näissä maissa hillitä luonnonvarojen kulutusta sekä parantaa väestön työllistymis- ja kouluttautumismahdollisuuksia.

Inhimillisiä voimavaroja käsittelevässä luvussa voitaisiin myös ottaa huomioon siirtolaisuuden asema kehityksessä. Suomi voisi parantaa kehitysmaiden inhimillisiä voimavaroja tukemalla taitojen välittymistä takaisin kehitysmaihiin stipendiaattiohjelmilla ja uusia työpaikkoja luovilla hankkeilla, sekä välttää rekrytointia lähtömaille kriittisiltä aloilta.

Kehys esittää, että Suomi voisi edistää inhimillisten voimavarojen vahvistamista myös:

- Tukemalla seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja – oikeuksien saamista kaikille vuoteen 2015 mennessä (MDG 5b)
- Tukemalla hivin vastaista taistelua terveydellisenä ja yhteiskunnallisena ongelmana ja priorisoimalla kehitysyhteistyössään uusien hiv-tartuntojen ennaltaehkäisyä ja hoitoa.
- Tukemalla myös korkeakoulutusta ja tutkimusta kehitysmaissa.
- Nimittämällä neuvonantajatiimi, joka tehtävänä on edistää kaikkien haavoittuvimpien ryhmien oikeuksia ja ohjata lapsen oikeuksien soveltamista kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanossa.
- Edistämällä terveyden, koulutuksen, ihmisarvoisen työn sekä sosiaaliturvan ja peruspalveluiden saatavuutta kaikille.

HUMANITAARINEN APU

Pidämme myönteisenä, että humanitaarisen avun riippumattomuus kehityspoliitikasta ja esimerkiksi sen keskittämistendensseistä on selkeästi kirjattu toimenpideohjelmaan. Samoin humanitaaristen kriisien moninaisten syiden tunnistaminen on tervetullutta.

Kansalaisjärjestöjen rooli humanitaarisen avun antajana katastrofitilanteissa on merkittävä, sillä monet suomalaiset järjestöt toimivat katastrofialttiilla alueilla. Siksi Suomen ulkoministeriö voisi tuki tukea suomalaisten kansalaisjärjestöjen ECHO-statuksen hakemista ja näin vahvistaa järjestöjen kapasiteettia humanitaarisen avun toimijana.

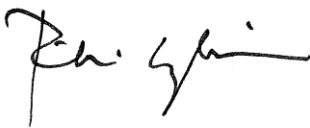
Pidämme kuitenkin luonnoksessa esiintyvää muotoilua tuen antamisesta vain ECHO-statuksen saaneille suomalaisille kansalaisjärjestöille huomionarvoisena. Koska monet suomalaiset järjestöt toimivat katastrofialttiilla alueilla, pidämme ECHO -kumppanuusvaatimusta ehdottomuudessaan jossain määrin ongelmallisena. Ministeriön tulisi harkita tarkkaan, mitä ECHO-kumppanuusvaatimus tarkoittaisi eri järjestöille, ja punnita sen hyötyjä ja haittoja. ECHO-kriteeristö on sekä ministeriölle että kansalaisjärjestöille tapa osoittaa työn laadukkuus siten, että katastrofin sattuessa ei ole enää tarpeen lähteä keskustelemaan siitä, onko järjestöllä riittävä kapasiteetti

toteuttaa humanitaarista työtä, vaan statuksen kautta pohja työlle on kunnossa ja keskustelu pääsee alkamaan sisällöistä saman tien. Toisaalta ECHO-vaatimus sulkisi ulkopuolelle monia potentiaalisia toimijoita, joilla ei toistaiseksi ole mahdollisuutta ECHO -kriteereiden täyttämiseen, mutta joilla on kokemusta ja osaamista humanitaarisesta avusta ja joiden panos kriisin helpottamisessa voisi olla ratkaiseva. Tässä on hyvä myös huomioida, että kaikki kriisit eivät ole samanlaisia, vaan suurten näkyvyyttä saavien kriisien rinnalla tapahtuu pienempiä ”hiljaisia” kriisejä, joissa avun tarpeen profiili on erilainen, ja joissa useimmiten paikan päällä olevat järjestöt ovat heti valmiudessa toimia. Joka tapauksessa pidämme tärkeänä, että ulkoministeriö tukisi suomalaisten kansalaisjärjestöjen ECHO-statuksen hakemista.

Kuilu kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun välillä pitäisi kuroa umpeen **panostamalla humanitaarisessa avussa myös kehitysyhteistyölle kestävä ja turvallisen ympäristön luomiseen, ja huomioimalla jatkumo katastrofiavusta jälleenrakennuksen kautta pitkäjänteiseen kehitystyöhön (LRRD)**. Oikeudenhaltijan näkökulmasta on erittäin tärkeää, että avustustoiminnot eivät ole lyhytkestoisia pistoja vaan tukevat kestävä kehitystä saumattomasti riippumatta siitä, onko kyseessä katastrofitilanne vai stabiili ja tasaisesti etenevä kehitystilanne. Jatkumonäkökulmasta olisi myös suotavaa, että valmius ja varhainen toipuminen ja niiden edellyttämät rahoitusmekanismit huomioidaan toimenpideohjelmassa.

Vammaisten henkilöiden ja lasten oikeuksiin, suojeluun ja turvallisuuteen tulee kiinnittää voimistuneesti huomiota kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa, joka linkittyy konfliktien ja katastrofien hallintaan ja rauhan rakennukseen.

Ohjelmaan tulisi lisätä sitoumus siitä, että Suomi tekee vaikuttamistyötä humanitaarisen avun perillepääsyn varmistamiseksi.

Kehys ry:n pääsihteeri Rilli Lappalainen